Ogólnopolskie
Towarzystwo Ochrony Ptaków
BirdLife Polska

Zagrożenia dla przyrody. Jak reagować?

Rogów, 10.10.2023

Sytuacje wymagające interwencji, z jakimi możemy się spotkać

- Ranny ptak (kolizja z szybą, z samochodem, drapieżniki, działalność człowieka)
- Chory ptak (osłabiony, bez widocznych obrażeń)
- Remont / termomodernizacja /rozbiórka budynku lub innej konstrukcji (np. mostu), w którym znajdują się gniazda lub siedliska
- Wycinka drzewa / drzew z gniazdem, dziuplą lub budką
- Wycinka trzcin w okresie lęgowym
- Niszczenie innych siedlisk
- Znalezienie pułapek na ptaki, sideł lub złapanych ptaków
- Krzywdzenie zwierząt
- Inne zagrożenia (np. przechylające się gniazdo bocianie, martwe ptaki, strzelanie do ptaków itd.)

Sytuacje wymagające interwencji – ranny ptak

- Ptak niezdolny do lotu, obwisłe skrzydło, rany skrzydeł
- Uszkodzenia nóg – złamania, rany, paraliż nóg
- Widoczne rany
- Sącząca się krew, zakrwawione pióra, wyciek z dzioba lub oka
- Drgawki, paraliż, zaburzenia neurologiczne (po wypadku)
- Ciała obce wbite lub wplątane w ptaka
- Kontakt z kotem

Sytuacje wymagające interwencji – chory ptak

- Zaburzenia neurologiczne, drgawki
- Porażenie kończyn
- Zaniedbane pióra
- Osowiały ptak, nie podejmujący ucieczki, nie reagujący na bodźce
- Wyraźnie wychudzony ptak
- Ptasia ospa
- Widoczne pasożyty zewnętrzne
- Ptak po kontakcie ze środkami chemicznymi lub truciznami, farbą, gęstym błotem, smarem itd.

Chory lub ranny ptak – jak działać?

- Odpowiednio schwytaj ptaka (bezpiecznie dla ptaka i dla Ciebie)
- Osusz i ogrzej ptaka, jeśli tego wymaga
- Ogranicz kontakt z ptakiem, zapewnij mu spokój i ciemność (3 x C)
- Jeśli ptak musi u Ciebie zostać dłużej, nakarm go odpowiednim pokarmem. **Do tego niezbędne jest rozpoznanie gatunku**
- Zapewnij bezpieczny transport do ośrodka rehabilitacji

Nie nastawiaj kończyn, nie wyjmuj haczyków, nie zszywaj ran, nie podawaj leków, nie wyrywaj piór!

Ptak po zderzeniu z szybą

- Delikatnie podnieś ptaka (bezpiecznie dla ptaka i dla Ciebie)
- Umieść ptaka w kartonowym pudełku z otworami wentylacyjnymi
- Ogranicz kontakt z ptakiem, zapewnij mu spokój i ciemność
- Nie dogrzewaj ptaka!
- Jeśli ptak jest ranny – zapewnij bezpieczny transport do ośrodka rehabilitacji zwierząt
- Jeśli kondycja ptaka poprawiła się – spróbuj wypuścić go (ale nie po zmierzchu)

Obowiązek udzielenia pomocy ptakom

„… organami ochrony przyrody, które zajmują się sprawami dzikich zwierząt są m.in. wojewoda, regionalny dyrektor ochrony środowiska, marszałek województwa, dyrektor parku narodowego, starosta, wójt, burmistrz albo prezydent miasta.”
/stanowisko Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska/

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 r. poz 594, z późn. zm.)

Art. 7 ust. 1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:
1) ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz 627, z późn. zm.)

Art. 2 ust 1. Ochrona przyrody, w rozumieniu ustawy, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody:
1) dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów

Po pierwsze – dokumentuj!

Zanim przystąpisz do działania – zrób dokumentację stanu zastanego (zdjęcia lub film, a najlepiej jedno i drugie).

Zdjęcia są ważne także w sytuacjach, gdy nie ma konieczności wzywania policji lub innych służb bezpieczeństwa. Mogą np. uzasadniać konieczność podjęcia interwencji.

Po drugie – znajdź świadków!

Postaraj się zadbać o to, by byli świadkowie podejmowanej przez Ciebie interwencji. Jeśli są to przypadkowe osoby – zapisz ich nazwiska i dane kontaktowe.

Świadkowie są ważni także w sytuacjach, gdy nie ma konieczności wzywania policji lub innych służb bezpieczeństwa. Mogą np. potwierdzić konieczność podjęcia interwencji.

Po trzecie – wezwij służby porządkowe

Gdy ptakom grozi niebezpieczeństwo, a Ty podejrzewasz, że mogło dojść do wykroczenia lub przestępstwa – wezwij policję, straż miejską, straż pożarną, straż leśną

Przed wezwaniem służb porządkowych pamiętaj o sprawdzeniu dokładnego adresu, pod którym odbędzie się interwencja. Jeśli to niemożliwe – podaj koordynaty GPS.

Po czwarte – zadbaj o bezpieczeństwo ptaków (i swoje)

Jeżeli ptak jest ranny – zapewnij mu jak największy spokój.

Spróbuj unieruchomić rannego ptaka, zapewnij mu ciepło, włóż go do ciemnego pudełka, wyścielonego tak, aby nie mógł się w nim przesuwać. Jak najszybciej przetransportuj ptaka do weterynarza, potrafiącego udzielać pomocy ptakom lub najbliższego ośrodka rehabilitacji zwierząt chronionych. Nie karm ptaka. Nie podawaj leków, nie próbuj składać skrzydeł, zaszywać ran, wyciągać haczyków itp.!

Po piąte – powiadom instytucje

Kto powinien dowiedzieć się o zaistniałej sytuacji? Kto może jej zapobiec lub naprawić szkody?

Warto zawsze powiadomić administratora lub właściciela terenu, na którym podejmujesz interwencję (spółdzielnia mieszkaniowa, władze miasta lub gminy, zarządca dróg publicznych, Lasy Państwowe, gospodarstwo rybackie, prywatny właściciel itp.) oraz inne instytucje (nadzór budowlany, inspektorat weterynarii)
W przypadku, gdy interwencja dotyczy obszarów chronionych – koniecznie powiadom RDOŚ!

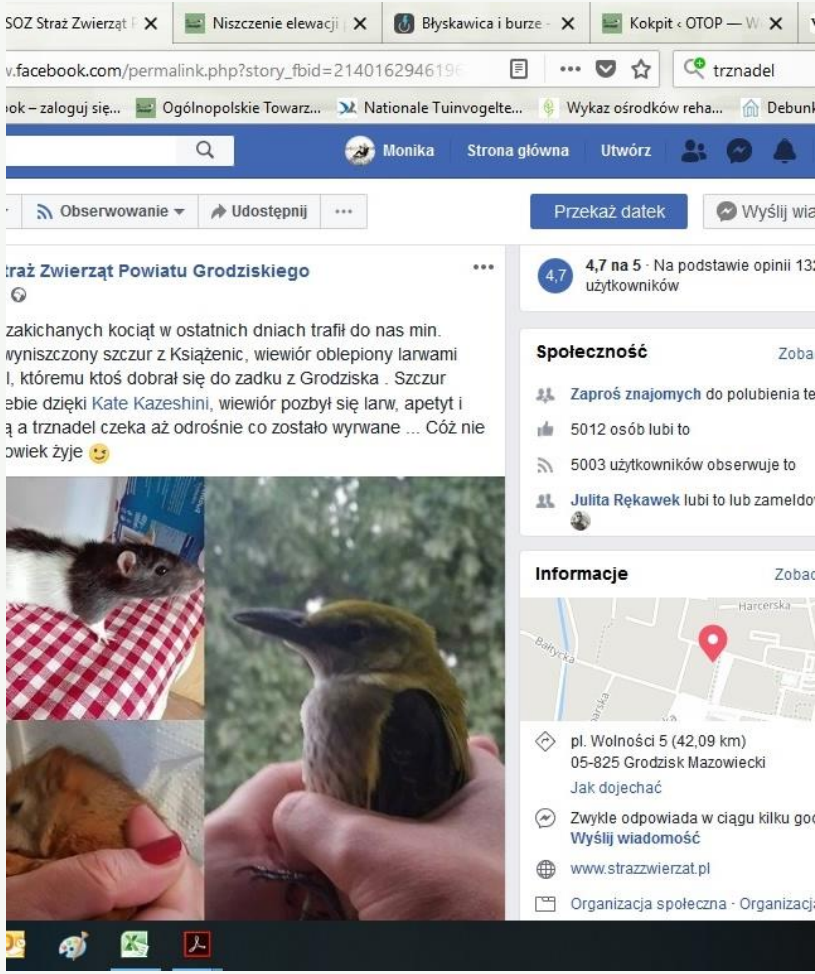

Po szóste – przechowuj dokumentację

Ważne, by mieć dowody w sprawie

Gromadź wszelką wysłaną korespondencję, notuj daty i godziny wykonanych w sprawie telefonów, nazwiska Twoich rozmówców i ustalenia, jakie zapadły.
Drukuj wysłane maile, gromadź wszystkie wysłane pisma, przechowuj zdjęcia i filmy.
Przechowuj potwierdzenia wysyłki – UPO – jeśli składasz przez elektroniczną skrzynkę podawczą lub dowód nadania listu poleconego.

Po siódme – monitoruj sytuację

Masz prawo do informacji!

Dowiaduj się o prowadzone działania w sprawie, którą zgłosiłaś /zgłosiłeś. Nie zgadzaj się na bezczynność.
Dzwoń lub pisz do osób decyzyjnych.
Monitoruj miejsce, w którym wykryto zagrożenie dla ptaków (miejsce wycinki, rozbiórki, termomodernizacji, znalezienia sideł itd.)
W przypadku konieczności wytoczenia procesu sądowego – powiadom o sprawie organizacje pozarządowe, które mogą wystąpić w sądzie na prawach strony w postępowaniu sądowym.

Po ósme – nie bój się działać!

Ratowanie przyrody to powód do dumy!

Jeśli masz wątpliwości, czy postępujesz słusznie, możesz dzwonić do nas i pytać.
Pamiętaj, że działanie jest lepsze niż bierność i bezczynność.

Powodzenia!

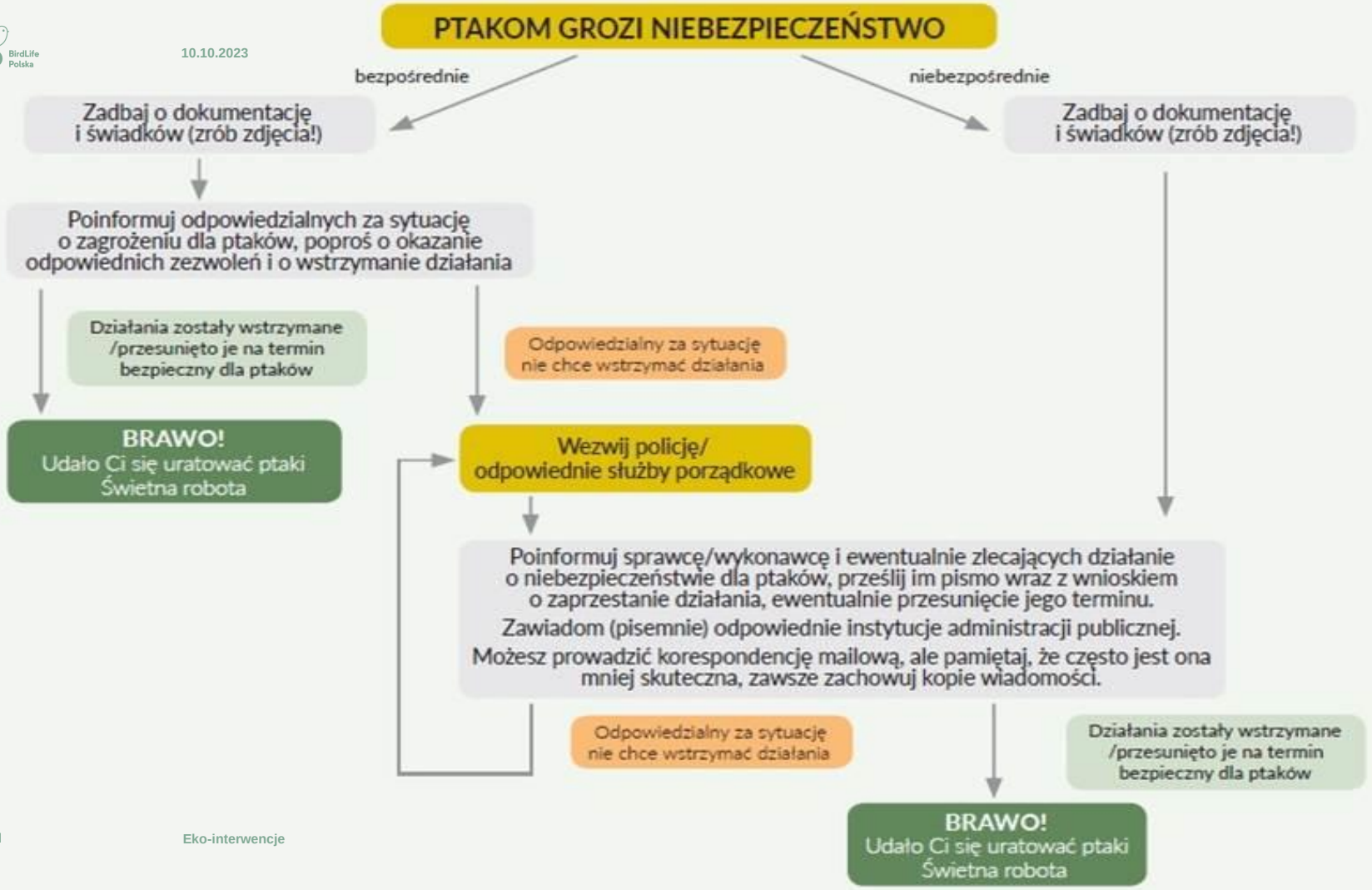
PTAKOM GROZI NIEBEZPIECZEŃSTWO
bezpośrednie
niebezpośrednie
Zadbaj o dokumentację i świadków (zrób zdjęcia!)
Zadbaj o dokumentację i świadków (zrób zdjęcia!)
Poinformuj odpowiedzialnych za sytuację o zagrożeniu dla ptaków, poproś o okazanie odpowiednich zezwoleń i o wstrzymanie działania
Działania zostały wstrzymane /przesunięto je na termin bezpieczny dla ptaków
Odpowiedzialny za sytuację nie chce wstrzymać działania
BRAWO!
Udało Ci się uratować ptaki
Świetna robota
Wezwij policję/ odpowiednie służby porządkowe
Poinformuj sprawcę/wykonawcę i ewentualnie zlecających działanie o niebezpieczeństwie dla ptaków, prześlij im pismo wraz z wnioskiem o zaprzestanie działania, ewentualnie przesunięcie jego terminu.
Zawiadom (pisemnie) odpowiednie instytucje administracji publicznej.
Możesz prowadzić korespondencję mailową, ale pamiętaj, że często jest ona mniej skuteczna, zawsze zachowuj kopie wiadomości.
Odpowiedzialny za sytuację nie chce wstrzymać działania
Działania zostały wstrzymane /przesunięto je na termin bezpieczny dla ptaków
BRAWO!
Udało Ci się uratować ptaki
Świetna robota

Ustawy chroniące dziko żyjące ptaki

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. Z 2018r. poz. 1614 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Z 2018r. poz. 798 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (Dz.U. Z 2018r. poz. 1202 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o ochronie zwierząt (Dz.U. Z 2019r. poz. 122 z póź. zm.)
- Kodeks karny (ustawa z dnia 7 lipca 1997r., Dz.U. Z 2018r. poz. 1600 z późń. zm.)

Ustawa o ochronie przyrody

Art. 49. [Delegacja ustawowa - gatunki zwierząt objęte ochroną]
Minister właściwy do spraw środowiska w porozumieniu z ministrem właściwym do
spraw rolnictwa określi, w drodze rozporządzenia:
1) gatunki:
a) zwierząt objętych ochroną ścisłą, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
b) zwierząt objętych ochroną częściową,
c) zwierząt objętych ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,
d) (uchylona),
e) zwierząt wymagających ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania,
2) właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków zwierząt **zakazy wybrane spośród zakazów, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 1a, oraz odstępstwa od zakazów wybrane spośród odstępstw, o których mowa w art. 52 ust. 2,**
3) sposoby ochrony gatunków, w tym wielkość stref ochrony
- kierując się potrzebą ochrony dziko występujących zwierząt, ich siedlisk, ostoi lub stanowisk oraz wymaganiami ekologicznymi, naukowymi i kulturowymi, a takżebiorąc pod uwagę obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa Unii Europejskiej.

§ 6. Rozporządzenia w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt

1. W stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową, o których mowa w lp. 1-478 i 480-592 w załączniku nr 1 do rozporządzenia oraz w lp. 1-210 w załączniku nr 2 do rozporządzenia, wprowadza się następujące zakazy:

1) umyślnego zabijania;
2) umyślnego okaleczania lub chwytania;
3) umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych;
(...)
7) niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania;
8) niszczenia, usuwania lub uszkadzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień;
9) umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień;
(…)

5. Zakazy, o których mowa w ust. 1 pkt 7-9 oraz w ust. 3, nie dotyczą gołębia miejskiego (Columba livia forma urbana), z wyłączeniem miejsc gniazdowania w trakcie obecności piskląt w gnieździe.

Naruszenie zakazów bez zezwolenia GDOŚ albo RDOŚ

Art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody:
Kto bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy w stosunku do roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową
- podlega karze aresztu albo grzywny.

Ustawa Prawo ochrony środowiska

Art. 75. [Obowiązek uwzględnienia ochrony środowiska w trakcie prac budowlanych]
1. W trakcie prac budowlanych inwestor realizujący przedsięwzięcie jest obowiązany uwzględnić ochronę środowiska na obszarze prowadzenia prac, a w szczególności ochronę gleby, zieleni, naturalnego ukształtowania terenu i stosunków wodnych.

Inwestycje budowlane a ochrona zwierząt

Art. 50. Prawa budowlanego
1. W przypadkach innych niż określone w art. 48 ust. 1 lub w art. 49f organ nadzoru budowlanego wstrzymuje postanowieniem prowadzenie robót budowlanych wykonywanych:
2) w sposób mogący spowodować zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia bądź zagrożenie środowiska, lub (…).

Przestępstwa przeciwko zwierzętom z ustawy o ochronie zwierząt

Art. 35. [Zabijanie, uśmiercanie lub ubój zwierząt z naruszeniem przepisów; orzeczenie przepadku zwierzęcia; zakaz posiadania zwierząt; zakaz prowadzenia określonej działalności]
1. Kto zabija, uśmierca zwierzę albo dokonuje uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 ust. 1, art. 33 lub art. 34 ust. 1-4 podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
1a. Tej samej karze podlega ten, kto znęca się nad zwierzęciem.
2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 lub 1a działa ze szczególnym okrucieństwem podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Regulacje Kodeksu karnego

Art. 181. [Powodowanie zniszczeń w przyrodzie]
§ 1. Kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub **zwierzęcym w znacznych rozmiarach,** podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 8.
§ 2. Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy lub uszkadza rośliny, zwierzęta, grzyby lub ich siedliska, lub siedliska przyrodnicze, powodując **istotną szkodę,** podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.
§ 3. Karze określonej w § 2 podlega także ten, kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny, zwierzęta, grzyby pozostające pod ochroną gatunkową lub ich siedliska. **powodując istotną szkodę.**
§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa **nieumyślnie,** podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
§ 5. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 2 lub 3 działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Kodeks wykroczeń

Art. 164. Kodeksu wykroczeń [Wybieranie piskląt, niszczenie gniazd, lęgowisk]
Kto wybiera jaja lub pisklęta, niszczy lęgowiska lub gniazda ptasie albo niszczy legowiska, nory lub mrowiska znajdujące się w lesie albo na nienależącym do niego gruncie rolnym, podlega karze grzywny albo karze nagany.

Art. 165. [Płoszenie, ściganie, zabijanie zwierząt]
Kto w lesie, w sposób złośliwy, płoszy albo ściga, chwyta, rani lub zabija dziko żyjące zwierzę, poza czynnościami związanymi z polowaniem lub ochroną lasów, jeżeli czyn z mocy innego przepisu nie jest zagrożony karą surowszą, podlega karze grzywny albo karze nagany.

Gdzie szukać pomocy

- Policja tel. 997
- Straż miejska tel. 986
- Straż pożarna tel. 998
- Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska https://www.gdos.gov.pl/
- Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
- Lista ośrodków rehabilitacji zwierząt chronionych: https://www.gdos.gov.pl/osrodki-rehabilitacji-zwierzat
- OTOZ Animals http://otoz.pl/
- Wydziały ochrony środowiska w urzędach miast i gmin

otop BirdLife Polska

Chroniąc ptaki,
chronimy
znacznie więcej.

Dziękuję za uwagę.

Monika Klimowicz-Kominowska
Rzeczniczka prasowa OTOP

T +48 500 239 648
E monika.klimowicz@otop.org.pl

otop.org.pl